

Park Antonína Švehly

Části dnešního parku Antonína Švehly lidé dřív říkali U Křížku. Litinový kříž je u křižovatky ulic 17. listopadu, Štefánikova a pěší Cesty svobody stále, obnoven byl roce 1991. V mapě z roku 1913 toto místo Gustav Trnka označil jako projektované náměstí. Jeho dominantou je dnes bronzová socha prvorepublikového politika Antonína Švehly a park po něm od doby krátce po sametové revoluci nese jméno.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Dřívě a dnes

Park Antonína Švehly je ve všedních dnech hlučné místo na dopravní křižovatce. Než narostla automobilová doprava ve městě, patřilo do klidné části v blízkosti původně secesních vil, které lemovaly cestu k nádraží.

Cesta svobody, tehdy Sadová ulice, v roce 1912

Cesta do centra města na konci dvacátých let 20. století

Kašna s vodotryskem se v parku objevila v sedmdesátých letech. Také dnes je vítaným zpestřením při procházce po Říčanech a dosud jediným vodním prvkem, který vás alespoň pocitově osvěží v rozpáleném letním městě. Nedaleko místa, kde dnes stojí Švehlova socha, bývala socha rudoarmějce. U ní se před listopadem 1989 konala shromáždění při příležitostech k připomenutí československo-sovětského přátelství. Místní lidé vojákovi říkali partyzán a když si u sochy dávali sraz, říkali, že se sejdou U Partyzána. Sochu nyní najdeme na hřbitově a je součástí památníku rudoarmějců padlých při osvobození Říčan a tří vězňů z transportu smrti.

V éře socialismu nechyběla při shromážděních v parku čestná stráž složená z pionýrů, svazáků, politických a branných složek. Po rudoarmějci dnes zůstala jen žulová dlaždice ukrytá v přebujelých jehličnanech

Park si vzala do péče Základní škola Magic Hill. Když máte chvilku času a parkem se projdete, zjistíte díky naučným tabulím, jak pestrá skupina dřevin tu roste. Nejmladší lipu (mezi křížem a kašnou) vysadili místní občané k oslavě republiky v září 2018. Ve stejném roce vzniklo i betonové křeslo. Během Industry Art Festivalu stálo před budovou nádraží a nyní z něho můžete pozorovat lidi spěchající k Fialce a na nádraží.

Tip pro vás

O dalších stromech svobody vysazených při příležitosti výročí vzniku republiky se dozvíte na www.stromysvobody.cz.

Park a okolí ožívají při Street Food Festivalech, které probíhají v září. Najdete tu aktivity pro děti, muzikanty a především stánky s nejrůznějšími lahůdkami. Snímek ze září 2021
Foto: Martin Flachs

Posadíte se?

„Zpod klapky vždy (kamarádka, která na poště pracovala jako spojovatelka) vytáhla kabel a volajíc se zeptala na příání. Pak krásně zašvitořila ‚už to letí‘ a zasunula kabel na patričné místo. Občas – při meziměstském spojení – natáhla velké minutové hodiny, aby délku hovoru změřila.“

(Dalibor Hofta * 1924)

Dům vpravo byl postaven na konci 19. století jako okresní stravovna, za první republiky zde bývala pošta. Před postavením nové školní budovy tu sídlila škola Magic Hill, dnes tu je česko-anglická mateřská škola

Antonín Švehla – hostivařský sedlák v čele republikové vlády

Narodil se 15. dubna 1873 v Hostivaři, odkud pocházel jeho otec. Maminka byla z Lipan nedaleko Říčán, tady navštěvoval prarodiče. Po ukončení studií se začal připravovat na převzetí rodinného statku, učil se pracím v zemědělství a s povozem jezdil prodávat mléko a chléb po vsích v okolí Říčán i v Praze. V roce 1893 spoluzakládal Sokol v Hostivaři a o dva roky později se stal jedním z iniciátorů vzniku Sokola v Říčanech. Ten byl pak založen na počátku roku 1896. Švehla hrál na housle a působil v ochotnickém divadle.

V roce 1899 se oženil. S manželkou Bohumilou měli syna Antonína a dceru Helenu. Velký zlom pro něj představoval rok 1900: zemřel mu otec, po kterém zdědil statek, a současně zahájil politickou kariéru. Tehdy poprvé vystoupil na rolnickém sjezdu v Praze.

Švehla redigoval noviny Obrana zemědělců a podílel se na založení deníku Venkov, agrárnických listů Cep nebo obrázkového časopisu Rozkvět. Později založil vlastní zemědělskou tiskárnu. Aktivně se účastnil bojů drobnějších zemědělců proti zemědělským kartelům, zvláště v oblasti pěstování řepy.

Byli to právě říčanští řepaři, kteří podnítli širokou veřejnost k tomu, aby Švehla zastupoval říčanský okres v rakouském parlamentu. Stalo se tak roku 1908. V následujícím roce postoupil do čela Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu (její členové se označovali jako agrárníci). Švehla se v parlamentu snažil prosazovat práva Čechů, a především českých rolníků, což se mu většinou dařilo

Antonín Švehla (1873–1933)

„Vládnout neznamená utiskovat, nýbrž poctivě a spravedlivě řídit. Náš sedlák je od přírody nadán řídit. On musí řídit a spravovat své hospodářství, ať je zle, nebo dobře. On neutká od svého pole, a proto já nesmím utíkat od vlády. Sedlák zaseje svá pole stejně, i když ví, že budou padat kroupy.“

Kresba: Tereza Vostradovská (z animace Antonín Švehla a Říčany)

a získal si tak velkou popularitu. Ne všechny ze Švehlových plánů byly realizovány, neuskutečnila se například stavba železnice mezi Říčany a Kostelcem nad Černými lesy.

Za první světové války se stal aktivním představitelem protirakouského odboje, ovšem na rozdíl od Karla Kramáře nebo Aloise Rašína neskončil ve vězení. Spoluzaložil organizaci České srdce, která pomáhala strádajícím dětem. O některé z nich se staraly zemědělské rodiny také na Říčansku. Za války byl jedním z hlavních iniciátorů vzniku Českého zemědělského (dnes Národního zemědělského) muzea, které skutečně vzniklo v září 1918.

Dne 28. října 1918 byl jedním z mužů, kteří vyhlásili samostatný stát Čechů a Slováků. V československé vládě začínal jako ministr vnitra. V obdobích 1922–1925, 1925–1926 a 1926–1929 byl ministerským předsedou československé vlády. V roce 1927 se dokonce uvažovalo, že by se mohl stát československým prezidentem. Švehla ovšem prosazoval opětovnou kandidaturu T. G. Masaryka. Přestože po svém vstupu do světa vysoké politiky už tak často Říčansko nenavštěvoval, příležitostně se sem vracel. Zajížděl za prezidentem Masarykem na zámek v Kolodějích a známou se stala jeho účast na slavnosti staročeských máji ve Strančicích roku 1925. Tam se potkal se starými známými, třeba s Václavem Kamlerem, se kterým spoluzakládal Sokol v Říčanech i v Hostivaři.

Politický život opustil v roce 1929 kvůli nemoci srdce, která se mu stala osudnou. Zemřel 12. prosince 1933 a jeho pohřbu v Hostivaři se zúčastnilo i mnoho obyvatel Říčán, především sokolové a členové Selské jízdy.

Původní umístění
Švehlův sochy před
radnicí v Říčanech

Sochař Alois Bučánek
se svým dílem

Pohnutá historie státníkovy sochy

Řičanští nezapomněli na to, co vše pro ně Švehla vykonal, a proto mu nechali vytvořit sochu od Aloise Bučánka. Její slavnostní odhalení se odehrálo 4. října 1936. Ten den dopoledne se na říčanském náměstí konal koncert. Od půl jedné se řadil průvod na silnici k Voděrádkám, v jednu hodinu vyrazil na náměstí a po fanfárách ze Smetanovy Libuše, zpěvech a recitaci pronesl slavnostní řeč tehdejší předseda agrární strany Rudolf Beran.

Přišla však druhá světová válka, symboly první republiky nešly dohromady s okupační politikou protektorátu Čechy a Morava a socha musela být odstraněna. Celou válku byla ukryta ve sběrně kovů v Praze Na Maninách.

V roce 1946 byla socha Antonína Švehly znovu vztyčena, ale ne nadlouho. Po nástupu komunistů k moci byla opět stržena a uložena tentokrát na dvoře dnešní základní umělecké školy. Skupina mladých agrárníků se rozhodla,

Studna ukryvající přes
čtyřicet let tajemství
zmizelé sochy

*Ty joo,
udržet tak dlouho tajemství,
to bych nevydržel!*

Vyzvednutí sochy ze studny
v Lipanech po listopadových
událostech 1989

že sochu tajně zachrání. Podařilo se ji odvézt jedné lednové noci 1949. Na koňském povoze ji dopravili do vesnice Lipany a uložili do nepoužívané studny u Rathouských. Tady přečkala dobu nesvobody.

Po listopadové revoluci

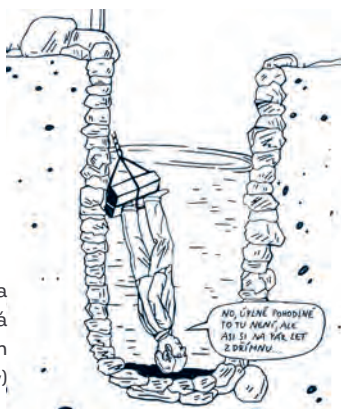
„Říčanský Švehla“ byl znovuožehalen roku 1990 v parku po cestě z centra města k nádraží. Součástí slavnosti, která se konala 27. a 28. října, byla zádušní mše za Antonína Švehla v místním kostele. Pomník převzal do péče města Říčany tehdejší předseda městského národního výboru Jaromír Jech.

Na slavnosti promluvil i Karel Schwarzenberg, tehdejší kancléř prezidenta Václava Havla

Slavnostní odhalení sochy 28. října 1990

Kresba: Tereza Vostradovská (z animace Antonín Švehla a Říčany)

Tip pro vás

Chcete se dozvědět víc? Pusťte si animované video Antonín Švehla a Říčany na YouTube kanálu Muzea Říčany.

Kousek odtud bydlel lékař Viktor Kraus

„Viktor Kraus byl svobodný, jak se říkalo starý mládenec. Mému tatínkovi Stanislavovi předával cenné rady – a to nejen týkající se medicíny, ale i různé životní zkušenosti. Přátelství trvalo léta. Otec dokončil studia, otevřel si zubní ordinaci v Říčanech a oženil se. Pan doktor Kraus naši rodinu pravidelně navštěvoval, sedával jsem mu prý často na klíně.“

(Stanislav Chloupek *1936)

Nedaleko parku na Cestě svobody 326 stojí výrazný vyšší dům, odkud odešel do židovského transportu Viktor Kraus. Oblíbeného rodinného lékaře volali do domácností k nemocným dětem i dospělým. Zasloužil se o vznik prvního říčanského kina Bio Sokol a byl členem správní rady SK Říčany (ve fotbalovém klubu působil jako zdravotník). Z Prahy do Terezína odjel 24. dubna 1942. O čtyři dny později zahynul na polském území.

V prostřední řadě uprostřed lékař Viktor Kraus

Pokud není uvedeno jinak, doprovodné snímky pocházejí z archivu Muzea Říčany.

